

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

MEGJELEN NAPONKINT PÉNTEK ÉS VASARNAP KIVÉTELEVEL.

Előfizetési árak:
 helyben, vagy postán küldve:
 Egész évre . . . 10 ft — kr.
 Félévre . . . 5 „ „
 Negyedévre . . . 2 „ 50 „
 Egy órára . . . 1 „ „
Egyes szám 4 kr.
 A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőségbe (Főter 1828. sz.) bérmentve küldendő.
Előfizethető helyben:
 Telegr. K. Lajos könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban. (Főter 1828. sz. alatti.)

Hirdetési díj:
 Négy hasábolj felét sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többzárú hirdetések alkalmán szentjuttányos aron vétetnek fel. Bélyeg díj minden külön bejelölésért 30 kr.
 Hirdetést vagy reklámot magában foglaló újsónag sora 50 kr.
 Nyilvántartási költségek minden petit sora 50 krajczár.
 Hirdetések fölvetetnek a szerkesztőségben és kiadóhivatalban. Főter 1828. sz. alatti.)
 Kéziratok nem adódnak vissza.

Kossuth végrendelete.

Az a nap, melyre a csillagászok a tavasz kezdetét teszik — márczius 20-ika — ebben az esztendőben a legmélyebb, legfájdóbb gyásznak napjává változott, mert ezen a napon szűnt meg dobogni Kossuth Lajosnak tiszta, nagy szíve, melynek lüktetése minden lüktetése mintha arra akart volna megtanítani mindnyájunkat, hogy: »a Haza minden előtt!«

Mintha a kegyellen tél megirigyelte volna a közeledő tavaszt; mintha a zord halál megirigyelte volna az élet új szakaszának kezdetét és annak megújulását: jeges kezével belémárgolt a nemzet szívébe, úgy hogy annak rendes működése is fennakadt egyidőre s csak a fájdalom, a megmérhetetlen fájdalom volt az, amely keresztül sajog rajta szüntelen!...

Tavasz van!... És Kossuth meghalt!...
 Óh! gondolhatunk-e nagyobb ellentmondást!...

Tavasz! — a melyet a gyászlobogók, a gyászi jelvények milliói üdvözölnek!

Tavasz! — amely könny-patakokat indít!...

Tavasz! — amelynek langy szellője a zokogás tördelt hangját viszi tovább szárnyain!...

És tavasz! — amelynek sokáig nem lesznek virágai! — Oda hordta azokat a páratlan fenségességgel nyilvánult nemzeti kegyelet a nagy halott szomorú korporsójához!

Még el se hantoltuk őt; a szent haza földé, mely oly sokáig nélkülözötte lánglelkű, lángszívű nagy fiát, még nem is borult reá áldólag és megbékélhetőleg a sokat szenvedett lélek porhüvelyére, a nemzet legdrágább ereklyéjére, — s már is azzal foglalkozott, azt kutatta a közvélemény, hogy mi volt az utolsó akarat, amelynek a nagy halott kifejezést adott? hogy maradt-e fenn és mit tartalmaz Kossuth végrendelete?

S megindultak a különböző jóslatgatások, találgatások és kombinációk, melyek egyike, mint kétségtelen dolgot emlegette azt, hogy a nagy halottnak maradt fenn végrendelete, sőt némelyek jónak látták ezt azzal a képtelen állítással toldani meg, hogy ez a végakarati intézkedés titokban lett tartva; — mások ellenben határozottan állították azt, ami utóbb nyilatkozattal igazolva lett, hogy ilyen intézkedés nem maradt reánk.

Őszintén megvallom: bántott az a rövidlátás, amelynek ez az utóbbi nézet kétségtelen bizonyítékát képezi.

Bántott az, hogy miképen tudtak ennek a nézetnek hívei oly rövid időn megelégedezni nagy hazánkfiának 1894. február 17-én kelt nagyszerű leveléről, amely csupán címzése szerint van Helfi Ignác képviselőhöz intézve, mivel az nem csak a közjogi ellenzékéhez, hanem igazán az egész magyar nemzethez szól s amelyben a nagy lélek utolsó akarata oly nagyszerűen jutott kifejezésre.

Amint Kossuth egész élete, — úgy ez a szép hatyu-dala is arra tanít meg minket, hogy a szent haza ügyének előmozdítása a legfőbb, a legédeesebb kötelessége minden igaz honfi szívének s hogy nem lehet áldozat, amelyet ezért meghozni szüntelen készek ne legyünk.

»Meggzavazni a polgári házasságot, — mondja a levél, — s vele kapcsolatos ügyekben a kormány által előterjesztett törvényjavaslatot: nem annyit lenne, mintha Önök bizalmat szavazná-

nak a kormánynak, hanem csak annyit, hogy szavazatukkal hozzájárulnak azon szabadelvű reformok megvalósításához, amelyeket maguk sürgettek.«

»En, természetesen, kívánom, hogy minden közönséges alapon álló miniszterium megbukjék, miszerint az Ausztriával közös államjog tarthatatlansága tényleg konstátálva legyen Magyarország történetében; de mindég azon nézetben voltam, vagyok és leszek is, hogy erre az Önök pártjának nem a szabadelvűség feláldozásával, hanem ahhoz tántoríthatatlanul ragaszkodva kell törekednie.«

»Ezt az álláspontot ma is az Önök pártja elengedhetetlen kötelességének tartom, melyhez ragaszkodnia kell, minden tekintet nélkül arra, hogy e ragaszkodás minő befolyást gyakorolhat egy, vagy más miniszterium hivatalos állására. A belügyi reformok kérdésében nem az elveket kell a miniszteri kérdésnek alávetni, hanem azt amozoknak s ha a miniszterium olyan belügyi reformot akar behozni, amely elyben és irányban a közjogi ellenzék szabadelvű álláspontjának megfelel, azt el kell fogadnia, ha magától az ördögtől jönne is.«

»Elég minden napnak a maga feladata; most a házasságjogi reformjavaslatnak törvénynyé elemése a feladat: vigyék Önök azt keresztül, a tén foglalatosságoktól a többi felmerült kérdésekkel!«

Ezek a szép levélnek a legfontosabb részei: — azok, amelyek méltóan fejezik ki a nagy lélek utolsó akaratát!

Mintha csak azt akarta volna az igaz szabadelvűségnek e lánglelkű bajnoka kifejezésre juttatni, amit ott olvashatunk br. Eötvös József »Végrendeletében, hogy ezen a téren a szabadelvűségnek az előítéletekkel folytatott harczában:

Eszméim győzedelme
 Legyen emlékjellem!

Óh igazán nem várhat reánk szebb feladat, mint ennek a nagyszerű emlékeknek, — a szabadelvű egyházpolitikai reformoknak, — a fölépítése, amely nem csupán egyesíteni és erősíteni fogja a Haza népeit, nem csupán az a védő bástya lesz, amelyet oly nagy gondnal és vigyázattal állítottak fel és védelmeznek korszakunk modern nemzetei, hanem amelynek felépítése Kossuth — minden magyar által igaz kegyelettel fogadandó végrendeletének megvalósítása is fog lenni!

Ennek az örök időkre szóló Kossuth-emlékeknek a felállításában segítsen meg minket a magyarok istene!

Dr. Horváth Ödön.

A Csokonai-kör jelentése,

az 1893-ik évről.

A Csokonai-kör vasárnapi közgyűlésén a következő évi jelentés olvastatott fel:

Tisztelt közgyűlés!

A Csokonai-kör az elmúlt 1893-ik évben is szerény eszközeihez és a közönség támogatásához mérten törekedett feladatait teljesíteni, és mikor működésünkről a t. közgyűlésnek főbb vonásokban beszámolunk, legyen szabad ama reményünknek és egyben amaz ígertünknek kifejezést adunk, hogy ezen támogatás növekedtével a Csokonai-kör is sokkal nagyobb mértékben lesz képes megfelelni annak a hivatásnak, mely Debreczen városának ezen nagyfotósságu irodalmi és kulturális egyesületét megilleti.

Mint ilyen tartotta körünk az elmúlt évben egyik főfeladatának mindent megtenni arra nézve, hogy a nemzet nagy költőjének, Jókai Mórnak 50 éves írói jubileumát Debreczenben is méltán megüehessük.

A társadalom, mint a nemes város erkölcsi és anyagi támogatása biztosítva is volt

teljes mértékben s a különböző egyesületek, társas körök kiküldöttéből alakult nagy rendező bizottság már a programot is kidolgozta s Debreczen sz. kir. város közgyűlése már a költségeket is megszavazta, úgy hogy a nagyszabásu jubileumi ünnepségnek mi sem áll egyéb útjában, mint azon sajnálatos körülmény, hogy a nagy ünnepelt végképpen lemondott amaz előbbi szándékának megvalósításáról, mikép városunkat nagybesűl latogatásával szerencsétlenül fogja. A program pedig egészen ehez képest van megállapítva.

A Csokonai-kör azonban nem csak mint kezdeményező testület vett részt a munk. év-nevezetesebb mozgalmában. Így amaz örökké emlékeztető latogatás ünnepesegében, a melylyel városunkat fiúmei testvereink szerencsétlenné, az arra kínálkozó alkalmakkor körünk is teljes örömmel kifejezést adott testvéri érzelmeinek, a mire különben a fiúmei vendégek magatartása is a legnagyobb mértékben lekesítő okul szolgált, mert a mikor a debreczeni csatában elesett honvédek emlékére emelt kőoroszlánt, majd Csokonaink szobrát megszorították, a nemzet hősei iránti kegyelettel való solidaritásunknak és a magyar nemzeti kultúra iránti hódolatunknak adták fenyes tanubizonyosságát.

A nemzeti kultúra egyetemességének érzete eleitől fogva mélyen hatotta át körünket, s annak kimagasló herosi iránt épp oly hűséggel kívánta kegyelete adóját lenni, mint a mily hiven kívánja apolni magát a Csokonai-kultuszt.

Azért örömmel fogadta körünk a kecskeméti Katona József kör meghívását és a legnagyobb magyar drámaíró születésének százados évfordulójára 1893. jun. 11-en Kecskeméten tartott országos ünnepélyen előnk és főtitkára által képviseltette magát.

A kör működése egyébiránt a még fenálló alapszabályok értelmében leginkább a szakosztályok munkálkodásában jut kifejezésre, melyeknek jelentését következőkben ismertetjük:

Az irodalmi szakosztály mult évi működése leginkább felolvasások tartásából állott. A jan. 6-iki felolvasó ülésen felolvasva az azóta már elhunyt tehetséges fiatal író, Sebess József »Keresetek egy tökéletes asszony« cz. novelláját, Ujanekek V i k k a r B é l a az »Élet« szerkesztője mutatott be az északi irodalom köréből aethetikai ismertetés kíséretében két elbeszélést.

A febr. felolvasó ülésen K a t o n a Imre »Ehen betegek« cz. elbeszélést olvasta fel; G é r e s i Kálmán pedig bemutatta két érdekes levelét Doboz István volt debr. bírónak, melyek a Károlyi család levéltárában őriztetnek s ugyanakkor ismertette Debreczen akkori viszonyait és sok sanyszerűségét.

Márcziusban felolvasó estélyt rendezett a szakosztály a Margit-fürdő dísztermében, a melyen a főiskolai énekkar közreműködése mellett K. T ö t h Kálmán olvasta fel »Bessenyei Anna« cz. irodalmi tanulmányát és Dr. T ü d ö s János »Éj a Dunán« cz. alatt egy Heine reminiscenzia sorozatát.

Az áprilisi felolvasó ülésen Dr. B o l d i z s á r Kálmán olvasta fel »Vallomás« című novelláját s azután Dr. C s e n g e r i János mutatott be Aeschilos »Orestea« című drámájának pályadíjjal kitüntetett fordításából egy részletet irodalmi ismertetéssel.

November 17-én Csokonai születésének évfordulóján ismét ünnepélyes, barátságos vacsorával egybekötött felolvasó estélyt tartott a Margit-fürdőben a szakosztály, a melyen a főiskolai énekkar is volt szives közreműködni. Ezen V é r t e s i Arnold előnk megnyitó beszéde után ugyanő »Margit« című elbeszélést olvasta fel, azután J á n o s s y Zoltán szavaltati előadása következett. Ezután G é r e s i Kálmán olvasott fel tanulmányt »Debreczen és a millenium«-ról s végül K o m l ó s s y Arthur mutatta be ismertetés mellett Csokonai egy eredeti sajtákezű levelét. Ugyanez estélyen lepleztett fel Csokonai Vitéz Mihálynak a kör által megfestetett pompás arcképe.

Deczemberben S z t a n c s e k Zoltán ur tartott felolvasást Dalmáciáról a »sülyedő ország«-ról s ugyanekkor mutatta be Dr. T ü d ö s János S z a b o l c s k a Mihálynak néhány újabb költeményét, a melyek azóta a szerző újabb költeménykötetében meg is jelentek.

A kör eddigi működését visszatükröző évkönyv kiadására is megtehető minden előintézkedés, s az anyag összegyűjtetett s az már nyomás alatt van, úgy, hogy rövid időn szétosztható lesz a tagok között.

Szakosztályunk végezte mostan is a Kazinczy-féle kaszinó pályázatra beérkezett

művek bírálatát s javaslata alapján a komáromi Csipkés György életrajzát tárgyzó prózai 4 munka közül kettő az első s illetve második díjjal — a Debreczen multjából vett tárgyu legendára beérkezett 3 mű közül pedig egy az első díjjal jutalmaztatott. Az új kérdéseket tárgyzó javaslata alapján pedig prózai kérdéssül kitűzetett »Árpad alakja a magyar mondában és szépirodalomban« — Verses kérdéssül: »Szatira a modern életből« — tüzetett ki.

A szépirodalmi szakosztály főterekvése az elmúlt évben is az volt, hogy a körnek otthonát minél előbb megteremthesse. Ezen törekvés azonban, fájdalom, a mostohább viszonyok folytán egyelőre nagyobb lendületet nem vehetett, bár meglévő arról győződve, hogy a kör jövője az önálló otthon megalapításával szoros összefüggésben áll, mert nem mulaszthatjuk el, hogy ez ismét a t. közgyűlés partfogó figyelmébe ne ajánlássék.

A szakosztály munkálkodásának másik főtárgya az Emlék-kertek gondozása volt. E tekintetben az a körülmény, hogy a kör újabb ambíciós munkatársakkal kötötte meg a szerződést, a jogosult igények betöltésével bízta. A nemes város áldozatkészsége különben ezen a téren is hathatósan támogatott bennünket, amennyiben ugyanab a házpenztárból 600 ft segélyt nyertünk s a két emlékkert utainak régóta sürgetett porondozását is végre hajtotta. A debreczeni ev. ref. foiskola gazdasági tanácsa 100 ft, a debreczeni ev. ref. egyház pedig 50 forint segéllyel gyarapította a két emlékkert fenntartására szolgáló anyagi erőnkét.

A szépirodalmi szakosztály mult évi működésének két legnevezetesebb momentuma azonban kétségtelenül a Csokonai Vitéz Mihály életnagyságu mellképének Kovács János akad. festő által eszközölt s különösen sikerült megfestése, más oldalról pedig az a nagyszabásúnak ígérkező mozgalom, melyet a szakosztály a nagy debreczeni reformátor Meliusz Péter sírjának felkutatására és emlékének megőrzésére tárgyában indított.

A szépirodalmi szakosztály kezdeményezésére alakított meg ugyanis Meliusz vagy Horhi Juhász Péter — Debreczen első református püspökének sírja és emlékei felkutatására egy öttágu bizottság, mely a debreczeni református egyháztanács által 3 taggal kiegészítettén, a nemes városi tanács által kiküldendő tagokkal kiegészítésre vár. E bizottság ma már a kellő anyagi erővel is rendelkezik, amennyiben a tisztultul egyházkerület, a debreczeni református egyház és Debreczen sz. kir. város tanácsa saját pénzáraikból 100 — 100 frtot szavaztak meg a kutatások és a nagynevű reformátor emléke felállításának céljaira és így 300 ft-ot áll rendelkezésre, mely a debreczeni első takarékpénztárnál a 34224. sz. a betéti könyvecskén van elhelyezve és így a kiegészítendő vegyes bizottság még ez év folyamán megkezdheti működését s az évtizedek óta áló Meliusz emlékének újabb fejlesztése, talán eredményre juttatást biztosít.

Ennek kapcsán kell megemlítenünk a kör választmányának ama nagyfotósságu határozatát is, mely szerint a Csokonai-kör Debreczen történelmi nevezetességu épületeinek, nagyjai születési, lak és halalozási helyeinek felkutatását és megjelölését is feladatává tette s annak alkalmas időben a körülmények szerinti megvalósítására bizottságot küldött ki. Meg kell még említenünk, hogy a szépirodalmi szakosztálynak alkalmá volt arra is, hogy a Pallas-Nagy-Lexiconnak Debreczen leírását tartalmazó kötetének megjelenése előtt a vállalat szerkesztőségének figyelme folytán a reánk vonatkozó részt átvehette és a szükséges kiegészítéseket megtehetette úgy, hogy a monumentális munkában a Debreczenről gyakran megjelenő téves adatok mellőzhetőek voltak.

A Csokonai-kör adminisztrációja, melyet az alapszabályoknak a mai közgyűlés napirendjére kitűzött módosítása lesz hivatala a nehékes szakosztályi szervezet eltörlésével könnyebbé, czelszerűbbé tenni, dióhéjban a következő adatokat tünteti fel.

A választmány tartott 7, az irodalmi szakosztály 5, a szépirodalmi szakosztály 7 ülést s ezen kívül több külön bizottság végezte a rábízott feladatokat.

A tagok száma az elmúlt évben 434 volt.

Apénztári forgalom a következő adatokat tünteti fel: 1487 ft 63 kr. bevétellel szemben 817 ft 85 kr. kiadás merült fel, úgy, hogy a Szilágyi Károly urnak a ház alapra tett 25 fíto alapítványát is hozzáadva, a vagyon szá-

NAGY-ESAPÓ-UTCZA.

palota felszerelt

gát műnek, szán dé- arasi-

ly.

VIZ

al. viz

lással bir ghurutnál.

al. kereskedőknél.

coza 9. sz.

